

**AANVULLENDE GEGEVENS OVER DE KASSENFAUNA VAN
NEDERLAND. BIBLIOGRAFISCHE EN
ARACHNOLOGISCHE NOTITIES**

door

L. VAN DER HAMMEN

Rijksmuseum van Natuurlijke Historie, Leiden

In de jaren 1942-1949 werd door een aantal Nederlandse biologen een onderzoek ingesteld naar de samenstelling van de kassenfauna van ons land, zulks ter vergelijking met resultaten op dit gebied verkregen in andere landen. Het onderzoek resulteerde in een aantal artikelen over verschillende diergroepen, gepubliceerd in diverse tijdschriften. Hoewel deze artikelen als serie bedoeld waren, werden zij (met uitzondering van Meeuse, 1943, en Van Ooststroom, 1944) nooit als zodanig genummerd, zodat het moeilijk is een overzicht te krijgen van wat destijds gevonden werd.

Om deze reden is onderstaande korte bibliografie samengesteld die zich beperkt tot de artikelen door de medewerkers in de onderzoeksperiode geschreven. De artikelen zijn gerangschikt naar verschijningsdatum. Commentaar, correcties en aanvullingen zijn aan de lijst toegevoegd.

LIJST VAN PUBLICATIES OVER DE KASSENFAUNA VAN NEDERLAND
(1943-1949)

1. MEEUSE, A. D. J., 1943. Tropische organismen als kasadventieven. — *De Natuur*, 63: 71-79, fig. 1-9.

Dit artikel bevat ook enkele gegevens over de adventieve kassenflora. In een voetnoot wordt de volgende ondertitel vermeld: „Bijdrage tot de kennis van de adventieve flora en fauna van onze warme kassen II”. Door een samenloop van omstandigheden (papier-schaarste in de oorlog, tijdelijk stopzetten van de publicatie, overlijden van Thijssen) is het eerste artikel, dat in *De Levende Natuur* zou verschijnen, nooit gepubliceerd.

2. OOSTSTROOM, S. J. VAN, 1944. *Sciopus exul* Parent (Dipt., Dolichopod.) in den Leidschen Hortus. — *Ent. Ber.*, 11: 196.

Dit artikel vermeldt in een voetnoot dezelfde ondertitel als de publicatie van Meeuse, gevolgd door het nummer III.

3. HOLTHUIS, L. B., 1945. Notes on terrestrial Isopoda collected in Dutch greenhouses. — *Zool. Meded.*, 25: 43-54.

4. MEEUSE, A. D. J. & B. HUBERT, 1949. The Mollusc fauna of glasshouses in the Netherlands. — *Basteria*, 13: 1-30, fig. 1-2, pl. 1-3.

Correcties op enkele van de determinaties in dit artikel vindt men bij Van Bruggen (1955: 2) en Van Regteren Altena (1964: 139); een aanvulling bij Ripken & Gittenberger (1963: 1072).

5. HAMMEN, L. VAN DER, 1949. On Arachnida collected in Dutch greenhouses. — *Tijdschr. Ent.*, 91: 72-82, fig. 1-3.

AANVULLINGEN OP DE LIJST VAN ARACHNIDA

Daar vele van de destijds in onze kassen voorkomende soorten door het gebruik van moderne insecticiden verdwenen zijn, lijkt het gewenst het onderzoek af te sluiten met een overzicht van het materiaal dat na de voltooiing van mijn eerste lijst van Arachnida (Van der Hammen, 1949) nog bekend is geworden. Het betreft exemplaren die in 1949, waarschijnlijk nog voor de grote verarming van onze kassenfauna, verzameld werden. De hooiwagens, hieronder genoemd, werden ook vermeld door Spoek (1963), de Pseudoscorpionida in de gelijktijdig met dit artikel verschijnende lijst van Nederlandse bastaardschorpioenen (Van der Hammen, 1969).

PSEUDOSCORPIONIDA

Chthonius (Chthonius) ischnocheles (Hermann)

Vindplaats. — Utrecht, kassen Hortus Botanicus, 11 juli 1949, 1 exemplaar.

Deze soort is ook bekend uit Zwitserse kassen (De Lessert, 1911: 38; Holzapfel, 1932: 354; Eichler, 1952: 65).

Chthonius (Ephippiochthonius) tetrachelatus (Preyssler)

Vindplaats. — Baarn, kassen Cantonspark, 8 april 1949, 2 exemplaren.

Deze soort werd al eerder door mij vermeld van kassen in Leiden (Van der Hammen, 1949: 74). Zij is ook bekend uit kassen in Zwitserland (Holzapfel, 1932: 353).

OPILIONIDA

Phalangium opilio (L.)

Vindplaats. — Utrecht, kassen Hortus Botanicus, 11 juli 1949, 1 ♂.

Deze algemene hooiwagen is ook bekend uit kassen in Duitsland en Oostenrijk (Eichler, 1952: 65). Het hierboven genoemde exemplaar werd reeds vermeld door Spoek (1963: 28).

Leiobunum blackwalli Meade

Vindplaats. — Baarn, kassen Cantonspark, 8 april 1949, 1 ♂, 1 ♀.

Deze hooiwagensoort is niet uit buitenlandse kassen bekend. Zij werd reeds vermeld door Spoek (1963: 65).

ARANEIDA

Scytodes thoracica (Latreille)

Vindplaats. — Utrecht, kassen Hortus Botanicus, 11 juli 1949, 1 ♂.

Opgaven uit kassen waren van deze soort tot nu toe niet bekend. Op onze breedte wordt zij niet buiten aangetroffen; zij komt hier wel geregeld in huizen voor.

Ischnothyreus velox Jackson

Vindplaats. — Baarn, kassen Cantonspark, 8 april 1949, 1 ♀.

Van deze exotische spin, die nieuw is voor de Nederlandse fauna, is het land van herkomst niet bekend. Zij werd voor het eerst gevonden in kassen in Engeland, en is vermeld van kassen in Kew, Chester en Alnwick. Een beschrijving vindt men bij Bristowe (1948: 887, fig. 15-20).

Teutana grossa (C. L. Koch)

Vindplaatsen. — Utrecht, kassen Hortus Botanicus, 11 juli 1949, 1 ♀. Baarn, kassen Cantonspark, 8 april 1949, 2 ♀, 1 juv. Voorschoten, 28 augustus 1949, kleine open kas, 1 ♀.

Bovengenoemd materiaal omvat de eerste in ons land gevonden exemplaren van deze soort. *Teutana grossa* is een kosmopoliet die zich langzaam over Europa uitgebreid heeft. Zij is ook bekend uit kassen in Duitsland (Eichler, 1952: 63).

Araneus umbraticus Clerck

Vindplaatsen. — Utrecht, kassen Hortus Botanicus, 11 juli 1949, 1 juv. Baarn, kassen Cantonspark, 8 april 1949, 1 juv.

Jonge exemplaren, met enig voorbehoud tot deze soort gebracht, werden ook vermeld uit Zwitserse kassen (Holzapfel, 1932: 360; Eichler, 1952: 61).

SUMMARY

In the present paper a list is given of papers published from 1943 up to 1949 on the fauna of Dutch greenhouses. A number of species is added to the original list of Arachnida, among which *Ischnothyreus velox* Jackson and *Teutana grossa* (C. L. Koch).

LITERATUUR ¹⁾

- ALTEÑA, C. O. VAN REGTEREN, 1964. Notes on some Surinam land snails. — Zool. Meded., 40: 139-141.
- BRISTOWE, W. S., 1948. Notes on the structure and systematic position of Oonopid spiders based on an examination of the British species. — Proc. Zool. Soc. London, 118: 878-891, fig. 1-26.
- BRUGGEN, A. C. VAN, 1955. *Lymnaea columella* Say und *Zonitoides arboreus* (Say) in den Gewächshäusern des Basler Botanischen Gartens (Moll., Gastr., Pulm.). — Verh. Naturf. Ges. Basel, 66: 1-4, fig. 1-3.
- EICHLER, W., 1952. Die Tierwelt der Gewächshäuser. Leipzig, iv, 1-93, fig. 1-11. ,
- HAMMEN, L. VAN DER, 1969. Bijdrage tot de kennis van de Nederlandse bastaardscorpionen (Arachnida, Pseudoscorpionida). — Zool. Bijdr., 11: 15-24.
- HOLZAPFEL, M., 1932. Die Gewächshausfauna des Berner Botanischen Gartens. — Rev. Suisse Zool., 39: 325-374.
- LESSERT, R. DE, 1911. Pseudoscorpions. Catalogue des Invertébrés de la Suisse, 5.
- RIPKEN, TH. E. J. & E. GITTENBERGER, 1963. De Scalaride *Helisoma*-soort uit de Hortus Botanicus te Leiden. — Correspondentieblad Ned. Malac. Ver., 103: 1072.
- SPOEK, G. L., 1963. The Opilionida (Arachnida) of The Netherlands. — Zool. Verh., 63.

1) De overige hierboven geciteerde literatuur vindt men vermeld in de korte bibliografie aan het begin van dit artikel.